СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXXI. — Число 12. — Джерзи Сити, Н. Дж., понеділок, 15. січня, 1923. — VOL. XXXI. — No. 12. — Jersey City, N. J., Monday, January 15, 1923. — THREE CENTS

ВЖЕ СКОРО КІНЧИТЬСЯ ЗБІРКА НА ФОНД НЕГАЙНОЇ ДОПОМОГИ РІДНОМУ КРАЄВИ!

Українські громади: Подбайте в найблизших днях, щоби кожда з Ваших громад була достойно заступлена у загальній збірці на Фонд Негайної Допомоги!

АМЕРИКА ПРОТИ ПРОДАЖІ ОРУЖЖА ЧУЖИМ ДЕРЖАВАМ

ВАШІНГТОН, 12. січня. — Президент Гардинг заявився за тим, щоби Злучені Держави перестали продавати оружжа заграничним державам.

З Білого Дому вийшов вчора приказ, щоби всі відділи уряду перестали продавати свої припаси оружжа чужим людям або урядам. Не вільно навіть продавати таким приватним людям, від яких зброя може легко попасти в руки чужих держав.

Президент Гардинг станув на становищи, що таке продаванє зброї чужим урядам є захотою до війни.

КОНФЕРЕНЦІЯ СЕНАТОРІВ З ГАРВЕЙОМ В СПРАВІ ЕВРОПИ

ВАШІНГТОН, 12. січня. — Американський амбасадор до Англії, котрого американський уряд покликав недавно для звіту з европейської ситуації, відбув нині довгу конференцію з американськими сенаторами, членами сенатового комітету для заграничних справ.

Про зміст його промови кружляють по Вашінгтоні ріжні поголоски, однак напевно ніхто не знає, бо присутні зобовязалися нічого не говорити. Після одної чутки, Гарвей мав сказати, що Америка добре зробила, що держалася осторонь від Европи, друга, що він мав сказати, що французький народ стоїть за політикою свого уряду; третя, що Німеччина на всякий случай остане републикою.

ПО АМЕРИКАНСЬКІ ВІЙСКА НАД РЕНОМ

НЮ ЙОРК, 12. січня. — Звідси виїхав нині американський урядовий транспортовий корабель Ст. Мигиел, котрий має поїхати до Антверпії, щоби звідти забрати американських вояків, що вертають знад Рену.

НАДВОРНИЙ „БУТЛЕГЕР" КОНГРЕСУ

ВАШІНГТОН, 12. січня. — Джорджійський конгресмен Апшо предложив нині прогибіційному урядови доказ, що члени конгресу мали свого „урядового" бутлеґера, котрий доставляв алькоголічних напитків членам обох палат конгресу і мав просто запоручену нетикальність.

Сей самий конгресмен предложив також докази, що одно дипльоматичне представництво продавало алькоголь, який воно мало право вживати виключно для себе.

З ПРОЦЕСУ ПРОТИ КУ-КЛАКС-КЛЕНА

БЕСТРОП, Луизіана, 12. січня. — Підчас переслухування дальших свідків в справі вбиства двох людий потайною організацією Ку-Клакс-Кленом вийшло на верха, що причиною вбиства був страх членів Клена, що намічені два мущини знають за богато про організацію.

Дальші свідки предложили судови ще кілька імен членів Клена. Покликаний ще раз на лаву свідків мейор міста Мер Руж зізнав, що він сам брав участь в одім нападі Клена на трое людий та що й він носив каптур на голові підчас нападу.

Зізнання мейора викликали страшну констернацію (занепокоєнє) серед членів Клена; ходить чутка, що голова організації пропав зі свого дому не-знати-куди.

ЗА ОХОРОНОЮ ЖІНОК В ПРОМИСЛІ

ВАШІНГТОН, 12. січня. — Жіноча Промислова Конференція, склткана за одобренєм департаменту праці, займалася цілий день справою охорони жінок, занятих в промислах.

Присутні на конференції жінки дебатували такі питання, як: чи треба обмежати доступ жінок до фабрик, чи може розвести охорону над жінками працюючими у фабриках? чи треба закона, забороняючого наниманє жінок, що мають малі діти? чи треба закона, установляючого найнижчу заплату для жінок? і т. п. питання.

Погляди конференції ще не були висказані резолюціями.

ПЕНСИЛЬВЕНІЙСЬКІ БРОВАРНИКИ ОБІЦЮЮТЬ ПРИДЕРЖУВАТИСЯ ПРОГИБІЦІЇ

ГАРИСБУРГ, ПА., 12. січня. — Пенсильвенійські броварники зобовязалися ново-вибраному губернаторови Піншови, що вони будуть перестерігати прогибіційний закон.

ХИТАЮТЬСЯ НАД ПРИСТУПЛЕННЄМ ДО БЮРА ЛІҐИ НАРОДІВ

ВАШІНГТОН, 12. січня. — Торговельна Палата Злучених Держав радить над приступленєм до секції робітодавців при межинароднім робітничім бюрі, утвореним на основі версайського договору в Женеві.

ЗА ЗМЕНЧЕННЄМ ВИДАТКІВ НА АМЕРИКАНСЬКУ АРМІЮ

ВАШІНГТОН, 12. січня. — В палаті послів внесено нині проект закона про визначенне на американську армію суми 314 міліонів долярів. Коли сє ухвалено, то армія буде коштувати свого року 16 міліонів менче, як вона коштувала минулого року.

Мимо змепченого видатку сила армії осталаби така сама, себто: 125 тисяч мужи та 12 тисяч офіцирів.

МЕКСИКО ОБУРЕНЕ НА ЗЛУЧЕНІ ДЕРЖАВИ ЗА НЕВИЗНАННЄ

ВАШІНГТОН, 12. січня. — Мексиканський уряд, обурений за те, що Злучені Держави не визнали Мексика, постановив не брати участи в загально-американській конференції, що має відбутися в марті в чілійськім місті Сантіяго.

САМОВБИЙСТВО СВЯЩЕНИКА

В Ню Йорку поповнив самовбийство др. Персі Гордон, заступник пароха та суперінтендент недільної школи при церкві Св. Вартоломея.

Самовбийство викликало велике здивованнє. Слідство не виказало ніякої причини, кромі поважного умового помішання, якого признаки десперат проявляв вже від кількох місяців.

ПРОСЯТЬ ЗЛУЧЕНІ ДЕРЖАВИ ЗАЛОЖИТИ ВІРМЕНСЬКУ ДЕРЖАВУ

Американський Комітет для Незавиcимости Вірменії оголосив вчора свій заклик до американського уряду за заснованєм незавиcимої вірменської держави. Комітет радить відложити одну турецьку провінцію для сеї цілі. Радить він далі уділити новій державі позичку в сумі 20 міліонів долярів. Під закликом підписаний ряд визначних Американців.

ГЕРОЙСЬКИЙ ПОЖАРНИЙ СТОРОЖ

Підчас пожару одного чотириповерхового дому в Ню Йорку пожарний сторож зайшов до наповненого димом покою та зімлів від газових чадів. Другий пожарний сторож мимо небезпеки для себе добув товариша з пожару та виніс його на свіжий воздух, де його привернено до життя.

Пожарник, очунявшися, ще того самого дня гасив другий огонь.

УКРАЇНСЬКА ГАЗЕТА НА БУКОВИНІ

В Чернівцях, столиці Буковини, зачав торік виходити літературно-політичний місячник під назвою Промінь. Видає його тамошня українська університетська молодеж. Торік вийшло 10 чисел (кожде число 20 до 30 сторін друку).

Адреса видавництва така: „Промінь", ул. Рош 8, Черівці, Буковина, Европа.

Передплата на рік виносить: на Буковині 100 левів, в Америці і в Канаді 1 долар.

НОВИЙ НАУКОВИЙ ВИНАХІД

Джан Канингтем Мекленен, професор Торонтського Університету в Канаді, зробив дуже важне для летництва відкриття. Він винайшов спосіб для дешевого переміновання в тей газу гелія.

З звичайним стані гелій появляється яко газ. Його значінне для летництва лежить в тому, що є лекший від воздуха і через те може підносити на воздусі тяжчі від воздуха тіла. Під тим зглядом він ліпший від світляного газу, котрого теж вживано до наповнювання бальонів; але котрий через свою вибуховість та запальність представляє поважну небезпеку. Гелія почато вживати для сеї цілі почавши від 1908. року, коли голяндський вчений Оннес віднайшов спосіб витоплювати його. Всеж таки вживанне гелія лишилася дуже обмеженим через те, що добуванне гелія системою професора Оннеса коштувало коло півтора тисячі долярів за кожду кубічну стопу.

Професор Мекленен відкрив недавно, що гелій можна добувати з природних газів, добуваючихся зі землі в Канаді. Тепер він відкрив спосіб, як сей газ переміняти в плин. Таким чином гелій дістане велике примінення в промислі. Ще важнійшим відкриттєм є винахід способу добування гелія дешевим способом. Тепер кошт виробу одної кубічної стопи буде коштувати не півтора тисячі долярів, але 10 центів.

НАЙШЛИ ПЕРЕДІСТОРИЧНІ КОСТИ В МЕКСИКУ

В околиці оселі Савсільо, в мексиканськім стейті Колімі, найдено справдішні поклади костий передісторичних звірів. Кілька кістяків справді величезних розмірів. Рахують, що один кістяк буде мати яких 50 стіп довжини. Мексиканський уряд вислав в околицю наукову експедицію (виправу).

ВИТМКОВИЙ СТАН ТРИВАЄ ДАЛЬШЕ В СХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ

Команда поліції в Станиславові подає до загального відома, що по містах від 11-ої години, а по селах від 9-ої години ввечері доб-ої годин вранці не вільно ходити ні їздити без нічних перепусток. Звертаємо увагу на це перманентне розпорядження, бо непримінення до нього потягає за собою дуже прикрі наслідки, а то ночування в поліцейських арештах і безпотрібну тяганину.

З УКРАЇНСЬКОГО ЗІЗДУ В КАНАДІ

Часопись „Кан. Фармер" повідомляє:

Шестий Народний З'їзд у Саскатуні, Саск., що був оголошений на 27. і 28. грудня, випав над сподіванне успішно. Се видно хочби з того, що зізд був продовжений на один день, 29. грудня. Ще більше про успіх зізду свідчить збірка на Інститут ім. П. Могили в Саскатуні. Оскільки маємо інформації, учасники зізду зложили на Інститут готівкою $3,300.00 на сплату морґечу і майже тисячу долярів на шери та в дарунку. Також підписали заяви на перебранне морґечу на суму сім тисяч долярів. Є велика можливість, що до 15. січня с. р. буде зібрана достаточна сума на сплату цілого морґечу в сумі 20 тисяч долярів.

Зізд вибрав нову дирекцію Інститута, зложену майже із самих фармерів.

На Зізд між іншими бесідниками промовляв також представник Галицького Правительства др. Осип Назарук, і посол до сойму Манітоби Н. В. Бачинський.

Цілі три дні зізд був одною одушевленою манифестацією за українською національною ідею та її висловом — Інститутом для молоді. Фармері, робітники й інтелігенція розїхались в найкращім настрою.

МАТИ ДЕ ВАЛЕРИ ПРО СИНА

Мати Емона Де Валери, котра живе в Рочестері, Ню Йорк, каже, що її син живе в Ірляндії, а не в Америці.

РЕКВІЗИЦІЯ ЦЕРКОВНОГО МАЙНА В РОСІЇ

До дня 15-го мая, 1922 зареквірували большевики в церквах советської Росії й України 100 метр. сотнарів золота, 2,150 метр. сотн. срібла, 8,000 брилянтів, 40,000 інших дорогоцінних каменів, а також богато золотих і срібних царських рублів.

ПОМИНАЛЬНЕ БОГОСЛУЖЕННЄ ЗА ГЕРОЇВ В СТАНИСЛАВОВІ

Поминальне богослуженнє за упокій останних жертв, які зложили свої молоді, буйні голови на жертівник волі українського народу, відбулося в катедральній церкві в Станиславові дня 5. грудня м. р. при великому здвизі народу. Репрезентовані були всі верстви українського громадянства.

ФРАНЦІЯ ВЖЕ ЗАЧИНАЄ ШУКАТИ СПОСОБУ ПОГОДИТИСЯ З НІМЕЧЧИНОЮ

ПАРИЖ, 12. січня. — Тутешня преса повідомляє, що французький премієр Пуанкаре вже тепер хоче скликати міжнародню конференцію для вирішення справи німецьких „воєнних відшкодовань".

Він хоче до сеї конференції запросити всіх аліянтів і Америку і вірить, що дійде до порозуміння з Німеччиною.

НІМЕЦЬКА ПАСИВНА РЕЗИСТЕНЦІЯ В ДОЛИНІ РУР

ПАРИЖ, 12. січня. — Французька окупація дуже прикра для Франції. Окупаційній армії дуже тяжко осягнути економічні успіхи в долині Рур, бо німецькі промисловці і робітники держаться політики пасивної резистенції (безчинного опору).

ФАНЦУЗИ ІДУТЬ НА БОХУМ

ПАРИЖ, 12. січня. — Нині має увійти французьке військо до міста Бохум, осередку угляного промислу в долині Рур.

ХОТЯТЬ, ЩОБ АНГЛІЯ ЗАБРАЛА СВОЮ АРМІЮ З НІМЕЧЧИНИ

ЛОНДОН, 12. січня. — В тутешній пресі і в приватних дискусіях появляються голоси, щоби Велика Британія пійшла за голосом Америки і також відкликала свою окупаційну армію з Німеччини.

АЛІЯНТИ ЩЕ ДАЮТЬ НІМЕЧЧИНІ... МОРАТОРІЮ

ПАРИЖ, 12. січня. — Аліянтська комісія „воєнних відшкодовань" годиться признати Німеччині мораторію (продовженне речинця) сплати до 1. лютого с. р.

Одначе нема надії, аби Німеччина і сю мораторію приняла, бо як звісно, німецьке правительство рішило, що по наїзді Франції на Німеччину вона вважає версайський мировий договір уневажненим, а таксамо зриває зносини з комісією „воєнних відшкодовань".

НІМЕЧЧИНА ХОЧЕ СПРОВАДЖУВАТИ УГОЛЬ З АНГЛІЇ

БЕРЛИН, 12. січня. — Німецькі промисловці хотять далі вести свій промисл при помочі англійського угля, який хотять як найскорше зачати спроваджувати до Німеччини.

Наслідком французького нападу на Рур уголь в Німеччині подаржав.

ВЕЛИКА ДЕМОНСТРАЦІЯ В БЕРЛІНІ

ЛОНДОН, 12. січня. — Тутешній дневник Таймс повідомляє з Берліна, що тамошня поліція була заборонила прилюдне зібранне під голим небом в Берліні, але пізнійше змінила рішенне і видала дозвіл.

Зібранне буде перед будинком парляменту на Кенігспляц. Ся демонстрація звернена проти французької наїзду на Рур.

БОРОТЬБА ЗА ЛИТОВСЬКУ БАЛТІЙСЬКУ ПРИСТАНЬ МЕМЕЛЬ

РИГА, столиця Латвії, 12. січня. — В области Мемеля є вже тепер 8,000 Литовців. Вони мають кріси, скорострілі і гармати. Одіті в цивільні одяги, із зеленими відзнаками на рамени.

Проти них є лише 200 Французів і 100 поліциїв.

Польський „уржонд" запротестував до аліянтів против сього наїзду Литовців на Мемель.

Московські большевики, як кажуть Поляки, підпирають Литовців.

Аліянти висилають воєнні кораблі до пристані Мемеля против литовських повстанців.

В ПАЛЕСТИНІ Є 83,794 ЖИДІВ

ЛОНДОН, 12. січня. — Британське кольоніяльне міністерство оголосило нині звіт про конскрипцію в Палестині, яку щойно покінчено.

Сей звіт показує, що в Палестині є 589,564 мусулман (Арабів), 83,794 жидів, 73,026 християн ріжних віроісповідань.

БОЛЬШЕВИКИ РОЗДАЮТЬ НІМЕЦЬКИМ КАПІТАЛІСТАМ УКРАЇНСЬКУ ЗЕМЛЮ

БЕРЛИН, 12. січня. — Сюди наспіла нині депеша з Москви, що тамошній большевицький „уряд" затвердив умову з німецькою зелізною фабрикою Круппа з Ессен, якою большевики признали сій фабриці 247,000 акрів землі на Україні.

РЕВОЛЮЦІЙНИЙ РУХ НА СИБІРІ

МОСКВА, столиця Московщини, 12. січня. — Тутешня большевицька газета „Ізвестія" повідомляє, що на Сибірі викрито сильно розгалужену противбольшевицьку організацію.

Метою сеї організації було проголосити независиму селянсько-сибірську републику.

Увязнено 300 революціонерів.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents the copy.		ПЕРЕДПЛАТА. Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign ond Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
Телефон „Свободи": 493 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ВІДКЛИК АМЕРИКАНСЬКИХ ВІЙСК ЗНАД РЕНУ.

Як сказав один американський сенатор, Злучені Держави потребували два роки, щоби вступити до війни, а відтак потратили два роки, щоби відкликати з неї свої війска. Ті війска становили частину аліянтської армії, що мала стерегти, аби Німеччина виконувала постанови версайських договорів. Відкликанне їх в теперішну пору не означає, що Німеччина вже виконала всі свої зобовязання після сих договорів. Значінне факту зовсім инче — і далеко більше.

Америка відкликала свої війско тому, що вона не годиться на послідні кроки Франції проти Німеччини. Хоча уряд Злучених Держав при нагоді відкликання мав зложити заяву, що відкликання війск не треба вважати за виступ проти котроїнебудь держави, всеж таки мимо сеї заяви весь світ знає, що відкликанне війск таке власне значінне має. Свідчать про те заяви американських сенаторів, на основі котрих резолюції президент відкликав війска. Свідчать про те саме обставини, серед котрих до відкликання прийшло: передусім самий факт, що відкликанне наступило в саму хвилю, коли присутність американських війск на німецькій території можнаби пояснити яко співучасть, хочби мовчаливу, Злучених Держав в окупації.

Коли окупація округа Рур Францією без згоди всіх аліянтів означає формальне покінченне антанти, то відкликанне американських війск має глибше значінне яко признака нової межинародної констеляції. Весь час від війни се період боротьби двох світоглядів, двох політик: з одної сторони, французької, з другої, англійської. Обі ворожі собі течії були покищо менче-більше однаково сильні. Зрештою, слабша сторона могла стати кождої хвили сильнійшою, якби до неї пристали Злучені Держави. Ось чому цілий світ стежив зі запертим духом, куди повернуться Злучені Держави. Ось чому за їх ласку забігалася на всі лади і Франція і Англія. Ось чому до Америки приїджав Клемансо.

Відкликанне американських війск в критичній для Франції хвилі показує, що Франція програла дипльоматичну гру, котрої ціллю було приєднати Злучені Держави на свою сторону. Америка станула за англійською політикою. Велике значінне сеї події для всего світа не дасться заперечити.

НІМЦІ ПРО СХІДНО-ҐАЛИЦЬКУ СПРАВУ.

Поважний берлінський щоденник „Берлінер Льокаль-Анцайґер" помістив у своїм вечірнім виданню з дня 23. грудня вступну статтю п. заг. „Поляки і Східна Галичина", присвячену боротьбі українського населення у Східній Галичині проти польської окупації. Стаття починається ствердженням факту, що державно-правне становище Східної Галичини до нинішного дня не вирішене та що боротьба українського населення за свобідне виконання права самоозначення не принесла дотепер бажаного успіху. „Надії українського населення на те, що його долею займеться Найвища Рада або Союз Народів, показалися обманчивими. Не помогли ні інтерпеляції в анґлійськім і італійськім парляменті, ані піддержка українських жадань в Союзі Народів канадійським президентом міністрів. Бо у Східній Галичині не ходить тільки про політичну справу, але ще більше про економічне питання, а саме про СХІДНОГАЛИЦЬКУ НАФТУ, ЯКУ ХОТІЛИ-Б ЗАБРАТИ У СВОЄ ПОСІДАННЯ РІВНО І АНҐЛІЙЦІ І ФРАНЦІЗИ. ЧЕРЕЗ СЮ НАФТУ ТОПЧЕТЬСЯ ПО НИНІШНИЙ ДЕНЬ НОГАМИ ПРИРОДНІ ПРАВА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ".

Стаття змальовує далі змагання польської окупаційної влади до цілковитого прилучення Східної Галичини до польської держави та зупиняється довше над справою польських соймових виборів у Східній Галичині, які спровокували до краю українське населення та змусили його до ОРУЖНОГО ПОВСТАННЯ. Сі події відбилися голосним відгомоном по цілому світу і звернули загальну увагу наново на східно-галицьку „ганьбу культури". „Не зважаючи на пересторогу анґлійського і італійського заступника в Варшаві, польський уряд таки перевів вибори у Східній Галичині і підкупив навіть кількох українських селян, щоби вони дали себе вибрати до сойму на польонофільську програму. Але подавляюча більшість українського населення здержалася від участи в виборах."

„Вислід виборів до сойму і сенату", пишеться в статті далі, „в цілій Польщі, а особливо у Східній Галичині був для Поляків, мимо цілої польської виборчої ґеометрії, поражаючий. Майже третина голосів, відданих в цілій польській державі, впала на непольських кандидатів і до польського сойму увійшло понад 90 непольських послів. Сей вислід виборів освітив мов блискавка дійсний склад польської держави. КАЗКА ПРО ПОЛЬСЬКУ НАЦІОНАЛЬНУ ДЕРЖАВУ ЗНИЩЕНА ОСТАТОЧНО і цілий світ довідався осьогодня, що розпухла польська держава могла повстати тільки коштом чужих сусідуючих з нею народів. Одначе здається, що польський уряд рішився виступити проти українського народу з найгострійшим терором. Він назначив найзавзятійшого представника польського імперіялізму, ґенерала Галера, військовим диктатором Східної Галичини і доручив йому успокоїти за всяку ціну сей край. НЕХАЙ ЖЕЖ СВІТ НЕ ДИВУЄТЬСЯ, КОЛИ ДІЯЛЬНІСТЬ ГАЛЕРА У СХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ СТАНЕ ЖЕРЕЛОМ НОВИХ НЕБЕЗПЕЧНИХ ПОЛІТИЧНИХ ЗАМІЩАНЬ, БО СХІДНО-ГАЛИЦЬКА СПРАВА — СЕ ЕВРОПЕЙСЬКЕ ПИТАННЯ, А ПЕРЕДОВСІМ СЕ ПИТАННЯ ЦІЛОГО УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ."

З ПРИВОДУ ПРОЦЕСУ КОМУНІСТІВ У ЛЬВОВІ.

(Від власного кореспондента).

У Львові почався 22. падолиста процес комуністрів, який називають „процесом Юрівців".

Ся назва стоїть в звязку з тим, що більшість підсудних арештовано 30 жовтня 1921, як вони відбували свій з'їзд в шкільній салі української школи ім. Бориса Грінченка, яка міститься в будинках св. Юра.

Сей звязок між з'їздом комуністів і будинками святого Юра, — се перша справа, про яку хочу говорити, чи властивійше: яку хочу пригадати в сій статті.

Коли 30 жовтня 1921 польська поліція відкрила й арештувала в будинках св. Юра з'їзд комуністів,—тоді не тільки польська преса для внутрішнього ужитку, але й польська урядова пресова атенція для ужитку заграниці розтрубіли, що відкритте з'їзду комуністів у будинках св. Юра служить доказом, що між українськими національними орґанізаціями в Галичині й комуністами істнує тісний звязок. Сей звязок, мовляв, такий тісний, що комуністи знайшли пристановище для свого з'їзду в будинках св. Юра, отже в резиденції гр.-кат. митрополита. Словом, Українці — самі комуністи, аж до канонiків з святого Юра включно!

Було би се комічне, якби не було таке сумне. Бо треба пригадати, що після арештування з'їзду комуністів польська преса, польські пресові атенції і польські кореспонденти заграничних ґазет довго воювали сим арґументом, що св. Юра, Митрополита резиґнація, дає пристановище комуністам.

Тимчасом як справа виглядає в дійсности?

Цілий той комуністичний з'їзд в св. Юрі устоїли **провокаційні атенти польської поліції.** Вони навязали зносини зількома комуністами й порадили їм устроїти з'їзд власне в Юрі. Є се — мовляв — дуже безпечне місце, бо поліція не зможе власти на думку, щоби комуністинчий з'їзд відбувався в св. Юрі. А устроїли з'їзд таким способом, що від сторожихи школи ім. Грінченка винаймили шкільну салю ніби-то на забаву з приводу іменем одного знакомого. Сторожиха злакомилася на гроші тай винаймила салю в тайні від управи школи. Думали собі: про се ніхто не буде знати, а вона заробить.

Коли-ж комуністи вже зібралися, тоді прийшла поліція й убила нараз двох заяців: зібраних комуністів і дістала в свої руки, а св. Юра проголосила гніздом комунізму.

З сього бачите, яких способів уживає польська поліція, щоби тільки представити Українців перед світом в некориснім світлі.

Друга справа, про яку хочу говорити з приводу процесу комуністів, — се заяви підсудних круліковского і Ґроссерової в справі східної Галичини.

Другого дня розправи підсудний **С. Круліковский,** який є вибраний послом до польського сойму, зложив таку заяву:

„Уважаю сей суд за суд клясовий. Я є обовязаний зазначитя, що панове судите мене на основі прав, ухвалених одною клясою. Тому, що стаю перед судом в **краю, в якім більшість населення творить український нарід, стверджую що коли в сім суді промовляю по польськи, то се тому, що не знаю мови більшости населення і тому не можу задемонструвати його прав".**

На увагу предсідателя, що підсудний стоїть перед польським судом, Круліковський далі заявив:

„Стверджую, що сей край прилучено до польської держави оружною силою берправно, дорогою потоптання прав нації.

Подібну заяву зложила підсудна Чеслава Яхимович-Гросрова (пригадую собі її як студентку медицини в Ціріху в 1902-3 р., належала до польської соціялістичної молодіжи й говорила незле по українськи), Вона сказала:

„Заки дійду до своєю оборони, мушу звернути увагу суду на те, що нас тут безправно обвиняється у злочині головної зради. Сей суд відбувається на територіїСхідної Галичини, якої доля доси ще не вирішена".

Предсідатель: „Се не має нічого спільного зі справою!"

Ґросерова: „Але се є важно для начого становища".

Предсідатель: „Але Ви стаєте тут як польська горожанка".

Ґроерова: Зазначую, що Східна Галичина не є складовою частю польської держави."

Отсі заяви двох польських комуністів перед польським судом у Львові були би готові викликати вражінне, ніби-то польські комуністи инакші, ніж усі инші польські партії, ніби-то вони признають, що українська Галичина має право державну незалежність, — якби вони були згідно з иншими заявами і вчинками польських комуністів.

Одначе треба тямити, що ті самі польські комуністи стали на тім, що Східна Галичини повинна взяти участь увиборах до польського сойму й сенату, що комуністичний „звойнзек пролетаріяту мяст і всі" вів виборчу аґітацію в Східній Галичині.

Маючи все те на увазі, треба заяви польських комуністів перед львівським судом про справу Східної Галичини вва тільки **тактичним маневром:** з одного боку хотіли вони зробити прикрість „клясовому судови", з ругого зобути симпатії українського населення.

Так і Ленін і тов. за часів Керенського, коли міжправительством Керенського і Українською Центральною Радою йшла боротьба за автономію України, голосили, що Україна має право на повне відділенне від Росії й державну незалежність.

А погляньте, як „право на повне відділенне від Росії й державну незалежність „перевели Ленін і тов. в відношенню до України, коли здобути власть у Росії.

Так і слава польських комуністів перед львівським судом про справу Східної Галичини треба оцінювати відповідно до загального становища польських комуністів у галицькій справі. А те становище, таке, що „комуністична Галичина" має бути частю „комуністичної Польщі".

Прага, 3. грудня 1922.

Д-р МихайлоЛозинський.

Марійка Підгірянка.

КАЛИНА.

Іду я в чар діброви
У дні весни осяйні,
Калина мені мовить
В великій. дивній тайні:
„Гей, зроджу в день жагучий
Ягід живі рубіни.
Прилетить птах співучий
З південної країни.
І за казки чудові,
За піснь палку кохання,
Ягоди рубінові
Віддам всі без вагання..."

Іду я в сум діброви
По трав зівялих жмутку.
Калина мені мовить
В великім, дивнім смутку:
„Красою я сіяла,
Ягід червоних жаром,
Милого птаха ждала
І ждала його даром.
А ворон на скель збочу
Вплив в мене очі млісні
І взяв красу дівочу
Без казки і без пісні..."

ФОНД ІНВАЛІДІВ.

(Через „Свободу").

Товариство „Запорожська Січ" з Олієн, Н. Й. $3.30

Попередно оголошено $187.71

ДОСІ ЗІБРАНО $191.01

Вол. Самійленко.

СМЕРТЬ ПОВСТАНЦІВ.

Я бачив смерть народних тих героїв.
Се близько нашого села було.
В бою не вистачило їм набоїв,
Кіннота-ж обсідала навколо;
Живих численний ворог обезброїв,
І от їх триста привели в село,
І там на суд поставили юрбою
На смітнику широкім за корчмою.

Тут судовий процес провадять так:
Кати, — вони-ж і судді і комісари, —
Знімають із підсудного сірак,
Чи там кожух, так саме шаровари,
А чоботи найперш, бо то є знак
Злочинности, що заслугує кари;
І як скінчиться процедура та,
То присуду ніхто вже й не чита.

І трьом сотням отим не довго ждати
Прийшлось кінця розправі судовій;
Зняли „зізнання" з них, тоді лопати
Та заступи дали до рук мерщій,
Щоб поспішилися сами копати
Велику яму на спочинок свій.
Скінчивши працю ту, вони край ями
Спокійно стали всі двома рядами.

Як кулемети ближще підтягли.
Здрігнулась покликами бранців лава:
„Розбійники! ми смерть од вас найшли,
Та не поляже наша честь і слава,
Ми вічної заслужили похвали, ...
Ви-ж згинете, як та мара крівава,
І проклянуть вас у потомний час
Усі, хто тільки жити-ме по вас"!

Так не зігнулись лицарям коліна
Перед катами в час останній сей.
Мовчали вороги. Ґрізна хвилина!
І враз з усіх намучених грудей
Прорвалось:„Ще не вмерла Україна",—
Як неньці дар останній від дітей.
Хвилина ще, — і гимн святий покрили
Торохкотінням хижим скорострілй.

Попадали нещасні вояки,
Немов трава підтятая косою,
Або як збиті градом колоски,
І стали яму наповнять собою.
Хто падав мимо, тих большевики
Рушницею скидали, чи ногою;
І хутко яма стала повна вщерть.
Така була повстанців наших смерть.

Та в тій братерській ямі повній трупу
Не всі були вже мертві: поспішив
Їх поскидати кат усіх на купу.
Один із недострілених ожив,
І вилізши, подався в нічку глупу
Шукать собі живих товаришів.
З новим загоном рушив він до Буга;
Там може смерть його настигне друга.

(„Л.-Н. Вістник").

ЛИСТ З КРАЮ.

Сернки Середні, 8-го грудня.

Дорогий! Понад українськими селами зависли такі чорні хмари, що і просьвітку від них нема. Гуляє жебрацьке, ляцьке кодло як колись їх прокляті прадіди. Навернулася панщина знова. Бють нагайками безпомічний народ, арештують найкращих людий, і живу кров пють із самого нашого цьвіту, із української молоді. Ти вже певне знаєш, як наглі суди, безправні ляцькі кривосуди розстріляли кількох наших геройських хлопців, борців за волю і правду. Усі арешти переповнені українськими патріотами. А тепер єще безличні ляхи розписали бранку до війска і поміж Українців. Хотять, щоби за їх гнилу і лайдацьку Польщу Українці проливали свою кров! Ой діждуться ляцькі підпанки доброго із нас війска! Ой спасемоми їх, ой оборонимо у слушний час. Ой ждемо ми, не діждемося на ту хвилю, як Ляшна опиниться в скрутнім положенню. Заплатимо за опіку ясним панам з процентом.

Якби Тобі хто казав, що польські соціялісти лучші як польські пани, тому в очи плюнь. Усі вони одною мазнюкою мазані. Усі Поляки будуть аж тоді добрі, як будуть мертві.

Я так міркую собі, що час того порахунку недалекий. Немов чуєш у повітрю той гураґан, який зближається над світом.

І я думаю, що облудна Польща буде раз на завсіди зметена з лиця землі. І виримо усі і відчуваемо, що не в останнє лиха доля присіла нас. Бо дух у народу такий живий і ясний, що і страху не маємо перед миршавими Ляшками. А руки так сверблять! Це знак, що буде рукам робота. Коби чим скорше! А ви там у Америці не піть! Поможіть будувати Украну! Буде в ній місця усім. Вернете і ви із вашими дітьми „на тихі води, на ясні зорі, на веселі поля, на свого рідну землю, котра прийме вас з отвертими руками.

Смерть ворога! Хай жвие Велика Українська Держава і еї вольний український нарід!

Твій......

НА ФОНД РІДНОЇ ШКОЛИ.

(Через „Свободу").

Товариство „Запорожська Січ" з Олієн, Н. Й. $3.25

Попередно оголошено $53.00

ДОСІ ЗІБРАНО $56.25

О. Олесь.

ЩЕ РІК.

Ще рік минув... Проклятий рік змагання,
Крівавий рік безкровної борби,
Глибоких втрат... даремного чекання,
Мовчання мертвого юрби.

А як хотілось нам внеети якесь проміннє,
В сей край безкрайної пітьми...
За людські постаті ми прийняли камінне
І ним самі побиті ми.

Ще рік... Ідем! Ми міцно стисли рани,
На них обмили слізьми мовчки кров,
І знову має, світе, кріз тумани
Велика наша хоругов.

ЯКЕ ЇХАЛО, ТАКЕ ЗДИБАЛО.

Недавно відвідав Москву радикальний мейор французького міста Ліон, Еріо. Французька преса своїми широкими описами подорожі показала, що подорож має політичну вагу для французького уряду. Очивидно, ходить тут не о що инчого, як о приєднанне большевицького уряду підперти французьку імперіялістичну політику так, як її колись підпирав царський уряд.

Большевицькі ґазети теж широко трубіли про приїзд Еріо, даючи тим ще краще до пізнання, як близько їм стати за льокаїв у французьких капіталістів.

Здавалобся, що московсько-французьке зближенне пошкодить Польщі. Прецінь Франція підпирала Польщу головно в цілях війни проти большевиків. Показалося, однак, що французько-польські залицяння зовсім не пошкодять московсько-французькому коханню. В Польщі навіть найшлася одна партія, яка виступила з думкою, що Польща має бути посередничкою, бандуршою в московсько-французькій роспусті. Сею партією є ніхто другий тільки вшехполяки, найбільше яскраві виразктелі польських буржуазних та шовіністичних стремлінь. Зявилися вони яко посередники не зовсім припадково, якби се могло видаватися на перший погляд ока; вониж вже нераз виступали з поглядом, що інтерес Польщі вимагає з одного боку повного віддання її під впливи Франції, а з другого піддержування в Москві большевиків. Що й большевики не мали нічого проти такого союза, показують заяви Чічеріна, які він робив перед польськими виборами, а в котрих він висказував надію на близьку побіду польських національних демократів...

Та сподівана Чічеріном побіда не прийшла, і Польща мусіла зректися посередництва межи Москвою та Польщею. Наслідком сього та невдачі лозанської та париської конференції московсько-французьке зближення, видно бажане обома сторонами, мусить ждати кращої хвилі.

„РІК ЖИТТЯ".

Чотири пори в однім році з року на рік маєм,
Так і життє чоловіка з роком порівнаєм.
Маєм весну, маєм літо, осінь, зима буде,
Най за осінь та за зиму ніхто не забуде.
Двайцять чотири в життю людськім час весни буває,
Двайцяти чотири других літ, літо проминає.
Та третій раз іще так осінь переходить,
А четверту пору року мало хто доходить.
Чи дожиєм або ні, а тре памятати,
Щоби вчасі зими лютої не прийшлося бідувати.
Як господар на весні рілю управляє,
Та найкрасшим зеренцем її засіває,
Прийде літо всьо на поли гарно ся зародить,
Та в осени всьо він з поля до гумна позвозить;
А як зима загостить, та холодна пані,
Наш господар собі ходить у теплім жупані.
Ходить собі, не гризеться що має робити,
Бо земля спочинок має, тай і йому тре спочити.
Тож кождий батько, кожда мати мають о то дбати,
Щоб їх дітям та на старість не прийшось бідувати.
Вік діточий, то весна, перша пора году,
Як не „зоре" не „посіє", не буде збирав плоду.
Бо та нива — се їх розум, зерно — се наука;
Та щоб ту „ниву" обробити, тре нераз і бука.
Тож ви сійте, красним зерном, ваших дітий ниву.
А прийде „літо" доспіє „зерно" для них на поживу.
Прийде „осінь", позбирають плоди праці свої,
Та спокійно будуть ждати пори земової.

Йосиф Буката.

ПОСЛУХАЙТЕ ГОЛОСУ УКРАЇНСЬКОГО РОБІТНИКА!

Громадянин Іван Богдан з Норт Тонованда, Н. Й., пише: „Товариші робітники! Чейже настав уже для нас молодих час покинути всякі роздори, а стати в оден сталевий фронт проти нашого вічного гнобителя. Не політикуйте і не думайте не то днями, а роками: дати чи не дати? Складайте Фонд Негайної Допомоги! Складайте на амуніцію, бо без неї не виженемо Ляхів!

Памятайте, що хто складає 100 дол., той купує на ляцьких розбишак кровопийців велику гармату, якою будемо виганяти проклятих наїзників, щоб не смерділи на нашій славній галицько-українській землі.

Хто дає 50 дол., той трафляє в Ляхів ґранатом, хто 25 дол. той бє їх машиновим крісом, хто 10 дол., той кидає на їх прокляті голови шрапнель; а хто 5 дол., той купує баґнет.

Купуйте, Браття, що кому любо та що хто може! Коли Вас на то не стати, так дайте хоч на порох. Вимітайте поки час ляцьке сміття з Галицької Землі".

Так пише серце українського робітника. А чи може бути між нами такий, що не пішов би за тими словами? Коли ні, так прочитавши ті слова, виповніть ще сегодня ту картку і вишліть її враз з грішми на адресу:

DIPLOMATIC REPRESENTATIVE OF GALICIA,
411 Southern Building. Washington. D. C

П. Т. З отсей карткою посилаю на Ваші руки суму $...... словами .... долярів на ФОНД НЕГАЙНОЇ ДОПОМОГИ РІДНОМУ КРАЄВИ. Гроші ті мають бути вжиті Галицьким Урядом, якого головою є др. Евген Петрушевич, на боротьбу о визволенне Галичини зпід ляцького наїзду.

Посвідку прошу мені прислати на таку адресу:

....

....

КОЛЯДА НА ІНВАЛІДІВ УКР. АРМІЇ В НЮ ЙОРКУ

(Допись).

Від учерашного вечера Укр. Жіноча Громада в Ню Йорку зачала колядувати на інвалідів Укр. Армії, на інтернованих в військових таборах в Чехії і Польщи та на увязнених Ляхами у Галичині. Була коляда на Рідну Школу в старім краю, була також на боеву поміч старому краеви — а на тих, що найбільше в сій хвили потребують — ранених, увязнених, інтернованих — якось призабуто. Тому Укр. Жіноча Громада взяла на себе той обовязок заповнити ту прогалину та почала по укр. домівках в Ню Йорку коляду на сих нещасних — аби вони, ті нещасні мученики, не сказали, що вони „Богом і людьми забуті".

Треба вірити, що наші укр. громадяни в Ню Йорку приймуть колядничок з Укр. Жіночої Громади щиро та не лище з отвертим серцем, але й з отвертою кишенею. „Громада по нитці — бідному сорочка". Хто не може більше, нехай дасть одного доляра або і кводра й за се скажуть „біг-заплать". І се день комусь в криміналі, чи кому без руки гірку сльозу обітре.

„Укр. Жіноча Громада" зібрала і вислала доси, се є за рік свого істнования: на „Дім Укр. Інвалідів" на адресу „Союза Укр. Інвалідів" у Львові 600 долярів; на харч укр. інвалідам на ту саму адресу 25 долярів; інвалідам в Юзефові на Чехах на руки д-ра Смаль-Стоцького в Празі 100 долярів; на харчі для бідної шкільної дітвори в Тернополи на руки „Жіночої Громади" тамже 15 долярів; на увязнених тамже на адресу д-ра Ст. Барана 27 долярів; до табору інтернованих в Щепюрні на руки лікарки д-ра Сушкової 50 долярів; до табору інтернованих в Стрільковій в Польщи 6 долярів; на оплати за ті пересилки видано 47 долярів. Се дає разом: **870 долярів.**

Опріч того „Жіноча Громада" зібрала та вислала одежу, а то: в липни м. р. до Тернополя на адресу „Жіночої Громади", та до табору в Юзефові на Чехах на руки п-ні Тарнавської разом поверх 1.000 кільограмів, а тепер знов в табори в Калішу і в Щепюрнім, разом чотирнайцять пак. Оплата з асекурацією за всі ті посилки винесла 50 долярів.

Отсі числа говорять самі за себе. І тому треба вірити, що коляда „Укр. Жіночої Громади" пійде гарно та що знов можна буде вислати кілька соток долярів для тих, що найбільше потребують.

Треба також сподіватись, що жінки инших громад підуть за примірем жінок в Ню Йорку та заколядують при найблизшій неділи на інвалідів і увязнених в старім краю. Інформації, де посилати гроші і на яку адресу, дасть на кожде запитанне „Укр. Жіноча Громада" в Ню Йорку: Mrs. M. Skubowa, 42 E. 7th St. New York City.

• • •

Спис тих, що жертвували одіж і консерви на руки „Укр, Жіночої Громади" в Ню Йорку:

Михайло Кульчицький, Іван Кур, Василь Цільник, Михайло Зазуляк, Михайло Паньків, Юлія Муращук, Катерина Гула, Параскевія Дембіцька, Марія Скубова, Анна Опеля і Анастазія Цар (з Бруклина), Анна Шутаківна, Анна Куликова, Степан Шийка, Іван Галичин, Онуфрій Баляс, Н. Герман (ґросерник), К. Різник, Михайло Римар, Йосиф Підложевич, Марія Дідоха, Онуфрій Курчин, Дмитро Мамчій, Никола Пальчинський, Юстина Перинюк, Василь Мандзюк, Никола Заяць, Григорій Пискор. Петро Бих, Марія Пискор, Петро Косьмій, Максим Савицький, Іван Маланчук, Максим Малиновський (Нюарк), Іван Притка, Юлія Заяць, Іван Прокопяк, Олекса Плескун, Олекса Віщук, др. Льонгин Цегельський, Марія Фурик, Степан Дембицький — разом 42 жертводавців на 42.000 нюйорських Українців.

Крім того деякі крім одежі зложили датки в грошах, а деякі замість одежи зложили гроші. А то Анна Опеля, Анастазія Гаврис. Августина Шумань і Юстина Перинюк по 5 дол.; Н. Хлопак, Анастазія Цар, Н. Віллям (з Бруклина), Дм. Мамчій і Петро Шарко по 2 дол.; Катерина Гула і Петро Ковальчук по 1 дол.; Никола Заяць 50 цт. — разом 32.50.

Опріч того зложили окремо: п-ні Михальчукова зі збірки на весілю Івана і Марії Любянецьких 17 дол.; т-во „Вільність в Америці" 5 дол. — разом 22 дол. — **Разом з попередним: $54.50.**

З того на вязнів в Тернополи вислано 25 дол. (як повисше виказнао) Решту ужито на оплату за пересилку і асекурацію пак з одержию.

ПО ЗАМОРДОВАННЮ ХРУНІВСЬКОГО КАНДИДАТА В КОЛОМИЙЩИНІ

(З львівської „Свободи", з 6. грудня, 1922).

Як відомо, дня 3. падолиста, 1922, вечером, стріляно через вікно на селянина Василя Пігуляка, господаря в Іспасі, що був поставлений кандидатом на посла польською партією „Визволене" на листі ч. 3. Пігуляк умер в кілька хвиль після виконання цего атентату. Виконавці були такі відважні, що помимо стоячої дочки господаря на обійстю на віддалі двох кроків, таки дали три вистріли до вікна, а після відходу ще два вистріли до сіней. Як пізнійше виказало слідство, виконавці відійшли підспівуючи полями, в сторону ліса, полишаючи за собою сліди на городі.

В звязку із цим атентатом арештовано в ночі місцевого кооператора Антона Білоскурського з Коломиї, та студ. фільософії Василя Юрченка з Іспаса. Додати належить, що А. Білоруського, взято хорого з ліжка, з опухлим лицем, а Вас. Юрченка, умученого, який вернув з поля, по цілоденній тяжкій роботі. Обох, арештовано вже вдруге, та цим разом обтяжуючи їх о страшний політичний морд. Арештовані пересиділи ціліську ніч на місцевому постерунку. Над ранком спроваджено 60-літного старця Дм. Куриляка Гната, та 50-літного Михайла Лаврука, дуже інтеліґентного рільника, обох родом з Іспаса. Арештовано їх за виборчу контраґітацію. Дивний закид, бо всім громадянам Іспаса відомо, що п. Мих. Лаврук находиться від кількох місяців в лічену (хороба нирок), і нікуди не виходить з хати вже від місяця. Чого там нее довелося нещасним бачити та чути; досить лише навести слова жандармів: „вистшеляць кабануф, вирембаць в пень гайдамаку!, пся крев кабаньска, тим України не збудуеце" і т. п., або слова самого команданта поліції, з якими звернувся він до посивілого дідуся, Дм. Куриляка: „ти мурґо, култуне еден, ти хочеш державы України, пся креф гайдамацка, я тобі дам державу" і-т. и., погрожуючи йому при тім грубезною палицею.

На другий день, коло полудня зявилася в селі юрба агентів з Коломиї, в супроводі місцевих і позамісцевих жандармів, та поліцайського вивідчого пса, якого приведено з собою в цили винайдення виновників морду. Мих. Лаврука і Дм. Куриляка не переслухувано і відставлено автом до Коломиї, а студ. В. Юрченка та кооп. Білоскурський, зажадали переслухання їх свідків таки в селі, на місці. Покликано богато свідків; переслухано їх і слідство виказало, що оба обвинувачені не винні, дарма, що поліційний агент твердив, що черевик А. Білоскурського годиться точнісінько з полишеним на обійстю замордованого слідом. Обом обвинуваченим звернено капелюхи, шапки, чоботи та черевики і випущено вечером на волю, саме в хвилі, коли в село наспіла сильна карна експедиція, яка, очевидно, закватирувалася в читальнянім будинку, де відбувалася шкільна наука.

ЖЕРТВИ БИЗНЕСОВИХ ОБМАНЬСТВ

„Товариство клюбів оголошень" обчисляе, що минувшого року фалшиві підприемці натягнули американську публику на 600 міліонів долярів на закупно шерів в неістнуючих підприемствах.

ПРОДПОДАТОК НА ПОЛТАВЩИНІ

З докладу полтавського ґубпродкому встановлюється, що ціла продовольча кампанія на Полтавщині перебуває в катастрофічному становищі в наслідок задержки перевозок по залізницях; за один вересень не довезени 1,700.000 пуд. збіжа. В чотирьох повітах довелось цілком припинити вивозку до 1. листопада. З Зіньківського повіту до Полтави збіжжа можна перевозити тільки підводами, в инших повітах справа стоїть ще гірще. Стягання податку в Полтавщині продовжено ще на місяць.

ЧУЖІ ВАЛЮТИ В МОСКВІ

Дня 26-го жовтня, 1922, були в столиці радянської федерації, Москві, такі урядові ціни: 1 англійський фунт стерлінґів коштував 65,000.000 руб., 1 доляр 14,500,000 руб., 1 французький франк 1,000.000 руб., 1 чеська корона 450,000 руб., 1 німецька марка 3,100 руб., а 1 золотий рубель 12,500,000

Ціни в Москві.

Дня 15-го жовтня 1922, були такі ціни в Москві: 1 кільоґрам житного хліба коштував 625,-000 рублів, півбілого хліба 1,-300,000 руб., пшеничної муки 2,200,000 руб., бараболь 222,-000 руб., пшона 770,000 руб., оселедців 2,000,000 руб., свинського мяса 4,500,000 руб., масла 9,275,000 руб., цукру 13,-000,000 руб., соли 622,000 руб., тютюну .середнього розбору 12,100,000 руб., 1 метер чорного сукна 40,000,000 руб., черевики 70,000,000 руб., а 1 куряче яйце 155 тисяч рублів.

АПЕЛЬ ДО СВІТА ПРОТИ БОЛЬШЕВИЦЬКИХ ЗНУЩАНЬ

Ми громадяни України, Студенти і Професори Української Господарської Академії та студіюючі при ній разом зі всією кольонією українських еміґрантів в Подебрадах в Чехословаччині, як солідаризована частина численної української еміґрації, що в боротьбі за визволення свого народу змушена була під оружною навалою ворожої сили покинути батьківщину, підносимо свій голос однодушного протесту проти окупації її чужинцями і проти тих нелюдських знущань, що чиняться над поневоленим українським народом його насильниками — совітсько-російськими окупантами українських земель.

Ми апелюємо до всього культурного світу і звертаємо його увагу на невиносимі страждання, які терпить український народ під ярмом окупації. Ми звертаємо увагу світової демократії та її репрезентантів, провідників організованих працюючих мас, на той цінізм, з яким большевики совітської Росії до цього часу одурювали демократію світу, а її трудовим народом фікцією совітської соціялістичної Української еРспублики. Цією фікцією російські червоні імперіялісти фалшували українських трудових мас і від їх імені безсоромно виступали перед світом. Тепер же, коли їм удалося такими заходами цілком сфалшувати думку світової демократії про дійсний стан на Україні (агенти імперіялістичної Москви на Україні під маскою В. У. Ц. І. К.), — Всеукраїнський Центральний Ісполнительний Комітет 15. X. 1922 року у Харкові розіграли комедію унімікації фіктивної совітської України з Росією. Цей факт цілковито розкриває цінічну політику російських большевиків на Україні і являється переконуючим навіть для тих, хто до цього часу вірив в фікцію незалежної Совітської Соціялістичної України і не добачав грубого фалшування волі Українського Народу.

Останні події на окупованих Польщею землях України: Галичини, Волині, Холмщини, Підляша, та Полісся примушують нас звернути увагу всього цивілізованого світу також і на ті грубі насильства другого окупанта українських земель — шовиністичної Польщі — від якої терпить не менше знущань український нарід.

Ми апелюємо до Ліги Народів, во імя тої вселюдської справедливости, яку вона ставить своїм лозунгом, — жадаємо її захисту прав українського Народу поневоленого насильно поділеного між ріжними чужими імперіялістичними державами.

Солідаризуючись тою боротьбою, яку провадить український народ за ідеали свого національно-державного та соціяльно-економічного визволення ми висловлюємо сердечний привіт своїм братам борцям за волю по обох боках Збруча. Ми заявляємо, що український народ ніколи не дасть окупантам сфалшувати його волю, ніколи не примириться з насильствами наїзників і неприпинить боротьби доти доки не відновить незалежної Соборної Української Республіки яку він здобув своєю кровію та численними жертвами в світовій війні та великій революції.

М. Русова, голова зборів.
М. Матюшенко, секретар.

ЗАНЕПАД ДУХОВОЇ КУЛЬТУРИ

Положення німецьких письменників сьогодня таке важке, що німецькій культурі загрожує майже заглада. Стан, який оце тепер витворився в Німеччині, дуже подібний до того, що вже від давнішого часу на добре розпаношився в радянській Федерації. Відомо, що на Великий Україні значна часть інтеліґенції вигинула, як не від розстрілів, то від голодової смерти й усяких пошесних недуг, головно тифу. Українські вчені й мистці, замісць торити культуру народу та прикладати скарби свого духа і праці до вселюдської скарбниці, мусять промишляти над тим, як би встеречтися від „наглої й несподіваної" смерти, а паном їхніх думок і бажань, це — жолудок. Життя стало погане, чорне, безвиглядне, як роспука. Тотожний стан витворюється в усіх краях із низькою валютою, тепер у Німеччині. Цілий ряд великих письменників і діячів видав там відозву до німецького громадянства з покликом, щоб одиниці й установи поспішили з поміччю літературі. Цей поклик підписали президент Еберт і.б. канцер Вірт, а потім славні письменники, як Ґергарт Гавтпман, Бернгард Келерман, Томас Ман і багато инших осіб із політичного та письменського світу.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

НА СВЯТИЙ ВЕЧІР, ДО ДОМУ.

Ще вчора мав приїхати Кирило. Нині святий вечір, а його нема. Мабуть тому не прислали, бо вчора лив дощ і мерло, дорога робилася, як на скляну гору в казці.

А нині паде сніг і кладеться на землю, як на постелю перина.

Гарно робити перший слід; такий глибокий, пухкий, темно-синій. гарно потапати в снігах, мов у білому морі і не бачити нічого крім своїх власних думок і їхати так довго-довго, поки з того моря не вирине, мов остров із явим стара, батьківська хата, ясно освітлена, мовби очима вікон визирати тебе з дороги.

Ох, як гарно!

„Чекайте, паничу, не спішіться. Тут для вас прислали кожух, бараницю і „берлячі". Я вас маю добре обтулити, щоби не змерзли. Поїдемо через став, а гроші на рогачку Кирило сховає собі на тютюн. Лід на ставі такий, що хоч гарматами коти. Тільки ви не бійтеся, як буде стріляти, — то він так мочується з морозом".

Вбрав мене Кирило, обтулив ще й хусткою перевязав попід пахи, сиджу як на скрині кукла. Ні носа мені не видно, ні уший, тільки проріз на очи лишився, тай його засипує снігом.

Ох якже він ліпить!

Скочив Кирило на козел, взяв віжки в свої здорові руки, в рукавицях на оден палець, мляснув язиком, гукнув і коні рушили з місця. Вони теж люблять перший сніг, це новість для них.

Залубні в затоки йдуть, бо їдемо з високої гори, з Олімпу.* Минаємо „фару",** лишаємо праворуч старий ратуш з ґімназією на першому поверсі, до котрої ходив Маркіян Шашкевич, ще оден горбок і — перед нами став, великий, як море, він і називався на старих картах галицьким морем".

„Шу-шу-шу! Дзень-дзелень! Гей, борі, гей!"

І не счулися, коли опинилися на самій серединні.

Тут вітер геть поздмухував сніг і сани сунуться по чистому леду, як по скалі. На право й на ліво дійсно, ніби з гармат стріляє, аж страшно. Та що там страшно! Щоби до дому скорше!

Ще кілька тепличин, ще треба вважно виминути ріку, котра вужем через став веться і не замерзає так скоро, а там уже й оболоні, а за оболонями наше село, між двома горбами, як за пазухою у Бога, а по середині есла, над потоком, наша хата, а в хаті — та не вжеж треба казати, що є в батьківській хаті і то ще на сам святий вечір?

....Старе село, стара хата, старі колядки, старі, добрі звичаї, лиш люди молоді, тою молодістю, котру ти носиш собі...

Минули ми щаслив став і вїхали на оболоні. Літом ходили по них, мов по власнім городі, знаєш кождий корч, кожду вільху, кожду лисячу нору. А тепер така курява, що не бачиш нічого і дивуєшся, як той Кирило не заїде Бог вість куди.

Мабуть коні на волю пустив, а вони вже до теплої стайні чим скорше поспішають. Звіри наруководиться інстинктом, вона ґеографії не знає.

„Тримайтеся добре, паничу бо переїдемо три рови, щоб ви з саний не впали!"

„Ідьте, їдьте, Кирило, — я знаю!"

Ох, щоб лиш скорше, бо дома вже з вечерою чекають. Мати певно від вікна до вікна ходить і визирає і надслухує, чи не почує наших дзвінків. Таких „джелів" як наші нема в цілім селі, а чужі попри нас не їдуть, бо тут і дорога кінчиться.

Перший рів уже за нами. На другий коні скочили, як коти на піч, стрімко, стрімко. На третьому скочили і нагло стали. Мною ніби щось кинуло, я підлетів у нору і назадгузь полетів у щось мягке, пухке а зимне. Лежу в снігах, мов у сповитку дитина і чую, як десь далеко, щораз дальше й дальше дзеленькають дзвінки.

Ага! Значиться я вилетів з саний, а Кирило дальше поїхав. Приїде з нічим. В дома, як почують дзвінка, вибіжать на ґанок. Старий Василь з ліхтаркою вийде на ворота, відчинить, вїдуть сани, а на них і місце застигло, на котрім я мав сидіти....

Щож мені тут робити?

Ніяк не викараскаюся з кожуха, з бараниць, з берлячів і з тої хустки, котрою мене Кирило попід пахи обкрутив, ще й гордийський узол на плечах туго застягнув. А хоч і викараскаюся, так щож з того?

Не підуж бо я в села, бо дороги не бачу, тай як тут іти, коли вовки ходять? Краще дух затаю в собі і лежатиму доти, доки Кирило не верне. І поки я так пообвиваний, мов щепа під зиму, то й вовки до мого тіла не доберуться так скоро.

Полежу, поки не верне Кирило.

І Кирило дійсно вернув. Завернув зперед самих воріт. Хотів пригадати мені, що зараз буде Мартихова грушка, щоби нагнутися, бо її гилля шапку з голови здирають, і що лиш тоді побачив, що мене нема. Будлоби вийшло таке як у казці: „привіз я вам, паноньку, — ого!"

Завернув коні і погнав за мною, як буря.

Знайшов, підняв як дитину, (мені було літ яких 12) і довіз щасливо до дому.

А там була трівога. Вчули дзвінки, вибігли і нема нікого. Навіть ліду не видно, бо сніг паде й паде й паде і сліди застеляє.

Що за причина? Привид, чи яка мана? Стара бабуся вже й казку про таємні коні придумала і на новий рік, щось поганого ворожила.

пастух Василь, стояв з ліхтаркою, чіхав свою голову, мов стріху і на всі питання відповідав: „Або я знаю?"

Як ми доїздили до села, то Кирило оглянувся і сказав: „А не говоріть нікому, паничу, що я вас згубив!"

„Ні, ні, не скажу, Кирило, — не скажу!"

І не сказав.

О, діти вміють береча тайну, — коли хочуть... Приїхали ми. З діймили мене з саний, розмотали із сповитків, відчинили двері в хату.

Ох, яким же теплом повіяло з неї!

• • •

З тої пори минає сорок літ. І знов наближається Різдво. Пахне ялинкою, борщем з ушками і варинею... Кирило не приїде по мене. Певно, що не приїде. Бог знає, чи він ще й жиє на світі. І з нашої старої хати вже сліду немає. Камінь на каменю не остався...

А всеж таки мені здається, що Кирило приїде і повезе мене через великий став, ось він вже і є, вже й везе, тільки то Бережанський став, та перемінився чомусь у Берлінське Ванзе. демо, їдемо, їдемо, ось вже ми переїхали перший рів, переїхали й другий, а на третьому щось мене скинуло з саний і лежу я немічний та безрадний і чую як наші дзвіночки чим раз дальше й дальше дзвенять і ніяк не дістануся до хати. Ніяк. А там — Святий Вечір.

Богдан Лепкий.

* Так називали тую гору, де стояло приходство і українська бурса.

** Латинський парохіяльний костел, списаний в поемі Словацького „Ян Белецкі".

РЕПУБЛИКА Ч. 88.

Світає. Крізь закратовані тюремні вікна вкрадається з трепетом бліде проміння світла, блукає по понурій келії, освічуючи непомітно лиця вязнів, що снять про волю... На тлі сірих, брудних сінників зарисовуються покорчені постатті в ріжних позах, так, як на це позволяє холод і простір невеликої „кімнатки"... Покотом лежать побіч себе бородаті батьки, молоді „гайдамаки" та... діти. Це політичні вязні-Українці. Одинокою їх виною те, що почувають себе Українцями.

Встають дежурні. Бурмоситься під одіялом бородатий Інтендант келії, великий чародій, що творить із нічого на втіху та здоровля комуни кулінарні протинки; висуває з під одіяла понуре обличчя та зором застигає на пустих поличках, на яких сьогодня нема ні одного дарунку котрогось із щасливіщих „горожан", що має тут рідню або любу дівчину, а дарунок вязня, це добро комуни. Задумалися й дежурні та неквапливо забіраються до важкого їх заняття: чистять посуду, лагодять воду до миття та „ждуть кипятку", який от зараз унесе Посмітюх.

Будяться поволі й другі республиканці. Чути тут і там шепоти. То певно „отець канонік" росповідає Комцьові про свої страшні сни: про це, як командував курінем, пив „шнапітуру", або Командант городовому Катаяма-де-Бульбоїдові про те, як король Альфонс IV. став святим, Неношин Бицьові, що їв багато, багато яблук. Підноситься редактор Цястечко та сонливо нишпорить під „подушкою"; шукає „шмочка" (папіроса); незнаходить його річ — природна — та звертається до Мецената: „Давай, але скоро". Закурюють оба та почінають вічну, хронічну дискусію про... право. Не можуть погодитися, що під конець вириває з димлячих уст редактора афоризм: „Права немає, а коли є право, то воно безправство".

Всіх годить Командант важким словом: „Уставати". Встають республиканці, в першу черґу „пролетарі" з партеру, потім „буржуї" з поверху; плюскотить вода, а одинока щітка та кілька гребенів кружляють із рук до рук: начинається ранішня туалета. Що хвилини відчиняються з виском та скреготінням двері, влітає Посмітюх і приносить то кипяток, то снідання котрому з вязнів, що мають тут рідню, або знакомих: ділиться братія, як може.

По годині великої метушні висуваються на перший плян дежурні, набірають у рота воду, скроплюють божу землицю та махають віниками. Порядки. Згодом забіраються республиканці до денного заняття: есперантисти шварґотять, правники спорять над Равенською конституцією, а одинокий панотець молиться. Так минає кілька годин.

Година 10-та. Знову відчиняються тюремні двері, на порозі стає Пан тюрми та взиває охочих і неохочих до проходки. Кожна келія випльовує десятки громадян — усе спішить на подвірря. Подвірря це, то кількаметровий квадрат, замкнений з усіх боків, із видом... на небо. На подвіря це глядять сотки матових вікон, у яких сидять засуджені вязні. Чути часом ґрізний брязкіт кайдан із приземних темниць, який немило вражає „спацеровичів", мовкнуть розмови, тихнуть шепоти. По півгодині, запрошує ключник назад до келії.

В келії заняття йде вже пиняво. Наближається обідова пора, час одвідин рідні та знакомих. Приносять обід із Комітету, який розноситься по келіях.

Усі ждуть із запертим віддихом та нетерпеливо, коли появиться картка з виписаними „щасливцями", яких жде на долині люба ненька, сестра, люба дівчина.

кликані спішать на розмову, а ті, що осталися, ведуть сумну, нецікаву гутірку. Вирвані з рідних, теплих хат — здалеку від своїх коротають тут неповинно сірі дні та ждуть волі. Ждуть, але діждатися не сила. Пропадає марно їхня праця, бо дома остала то жінка, то мати, яким приходиться й день і ніч працювати, бо не стало хазяїна. Невесело та й годі.

Повертаючі з одвідин росказують, що всі за нами тужать, що вижидають, що сумно там, „на світі" без нас.

По полудні безнадійно, до роспуки тоскно вже минають мінути та години, не відчиниться келія аж до наступного дня вранці. Блідо світять свічки, виготять лиця якимись сірими красками, тихо, нецікаво йдуть розмови.

Тюремний годинник бє 9-ту годину, Конмандант командує: „Спати". Всі лягають послушно гасять світла. Мовкнуть розмови й шепоти, над келією запановує глибока тиша. Забувають вязні, що вони в тюрмі та думками линуть до своїх любих, рідних, які так їм ждуть. Часом застогне хтось, тяжко зітхне і знову оповиває все темна тюремна ніч...

У Станиславові, 30. листопаду, 1922.
„Укр. Життя")

Степан Навроцький.

ДОПИСИ

БОСТОН, МЕСС.

Представленне і збірка.

Заходами о. А. Строцького відбулось у нас в неділю, 31. грудня, діточе представленне під заголовком „Печери", получене зі співами і декляміаціями. Представленне випало на причуд гарно, а притім не забуто і на діточок у старім краю. На поклик д. Мик. Давискиби, щоби присутні зложили хоч малу лепту на діточу часопись в краю „Світ Дитини", і хоч на галі було на жаль дуже мале число людий, то таки зложили 9 дол., котрі то гроші висилаємо через редакцію „Свободи" на згадану ціль.

Не від річи буде згадати про попис дітей як гарно відспівати пісні як: „Чом, чом, чом, земле моя", „Сонце ся сховало за високі гори", „Гей там дітвора українська йде". Також з декляміацій вивязались діти чудово. І так: Анна Чопик віддеклямувала поезію Волод. Масляка під заголовком „Учися дитино", за що дістала бурю оплесків. Також дуже гарно вивязався з деклямації „До Основяненка" школяр Довганьчук. А вже оплескам не було міри по віддеклямованню поезії Шевченка „Було колись на Вкраїні, ревіли гармати", котру деклямувала школярка Юлія Довганьчук. Деклматорка ся заслугує на велике признанне, бо своїм так милозвучним голосочком перенесла публику думою в рідні сторони та степи України. Не бракло також і слез, як наші молоденькі ковалі ударили:

„Гей як скала ся ми тверді,
Поляжем в бою, не в ярмі,
Бо хоч слабі ще дітваки,
Терпіти вчили нас батьки",

а опісля:

„Як льви підемо у борбу
За лішшу долю, свободу
І присягаєм, не спічнем,
Поки кайданів не пірвем!"

Не одному, та не одній, слези закрутилися в очах, а думка в усіх була одна: куйте молоді укр. ковалі і не спічніть, поки не пірвете кайданів наложених Ляхами на ваших дідів, прадідів та батьків, а се зможете зробити тільки за посередництвом школи. Маленька дітвора вчиться, співає і набирається духа любови для України, а дорослі, котрі повинні дати приклад молоді, то більша часть дрімає і жалує марного гроша на народну справу. Як лише почуємо, що хтось скаже, аби дати бодай доляра, бо тепер пора сего вимагає, то ми втікаємо на двір! А як вже справа грошева скінчилася, то ми вертаємо і на цілу губу кричимо „Душу тіло ми положим". Видно у нас більше вартний доляр як душа і тіло.

Глядіть браття Бостонці, як наші герої в Галичині в усьміхом стають під польські кулі. Недаючи собі завязати очей глядять смерти в очи і кричать: стріляй враже, нехай гину за долю і волю свого народа, а віддавши душу Всевишньому а тіло катови Ляхови позіставлене по собі майно складають на жертвенник Вітчини.

По відспіванню „Ще не вмерла" люди розійшлися весело домів.

Честь о Строцькому, що не жалує ані часу ані труду в провадженню школи. Честь і вам родичі, що дбаєте за вихованне дітий на народних борців за волю. Честь і вам малі народні трудівники, що горнетеся коло своеї школи.

Гість.

—o—

НЮАРК, Н. ДЖ.

З народного життя громади.

Нюарк, це українська громада, яка працює повним темпом для добра українського народу в Галичині. Хотяй є кілька партій політичних і релігійних, но всеж робота іде постепенно вперед. Хотяй є одиниці, які своєю зарозумілостию перешкаджають в праці, але загал бере їх холоднокровно, нехтуючи їх особистість бачучи конечність одного національного фронту.

Нюарська Україна ділиться на дві великі громади:. Одна, свідоміша частина, яка раз від разу робить віча, є на горі міста з осідком на Бікон Корт і Мортон Стр. Друга громада, пригадує необроблений дімант, до котрого треба покласти богато праці, щоби добути із нього повну красу. Це Українці з долини міста. Такою спробою обнови усіх було віче в неділю дня 31. грудня, яким занялася читальня „Просвіти" котра гуртуєсь при 93 Вен Бюрен Стр. Се віче доказало, що справді Українці з долини міста є вартісним кришталем, бо галя шкільна була майже повна. Не буду розводитись, а тільки скажу, що віче відбулось надзвичайно добре.

Віче отворив предс. чит. д. П. Костів, покликуючи на першого бесідника д-ра Л. Цегельського. Як знавець галицької справи, бесідник представив ясний образ наших надій, а власне, що тепер чи пізнійше справа Галичини буде вирішена на нашу користь. Мусимо однак дати постійну поміч в визвольнім русі.

По нім говорив предс. П. Костів, який порівняв Галичину і її борбу до славних Спартанців, які під проводом Леоніда спинили міліонову армію Ксеркса, хоча їх було ледви триста героїв. Колиб не зрадник Ефіялт, то тих 300 спартанських хлопців були би не допустили перської навали на рідну землю. Та хоч усі вони положили свої буйні голови за вітчину, память про них не загине ніколи.

Так само історія запише золотими буквами усі імена наших українських героїв, які борються із переможними силами ворогів.

Хотяй знаходяться Ефіялти, Твердохліби, однак Галичани-Спартанці не подаються. Чи можна представити собі більший патріотизм, як тих наших смільчаків, що ведені на смерть кличуть завзято: Хай живе Україна!?

Хотяй полягли або поляжуть, так слава їхня буде записана у серцях наших і народу на віки! Свою бесіду закінчив тим, щоби в Америці не було місця ніяким Ефіяльтам. Відтак заряджено збірку, яка принесла $35.70. Зложили отсі: по 2 долярн: П. Полней, М. Клибан, Телевяк і Шаран; по долярови: П. Костів, В. Тиць, К. Бабич, А. Дидик, В. Василишин, Гр. Гринак, П. Дорко, П. Сороколіт, И. Крук, Р. Спсойко, Баркович, Голубович, Гр. Ковальчук, Волошин, Верещак, Лещишин, Цилинський і М. Пасічник; по 50 цнт.: Д. Макар, М. Мотуз, Ст. Сенчій, П. Свободюк і Мохналь. Решта зібрано меншими датками. Ухвалено передати гроші З. К. П. Укр., який має вислати до представництва в Вашингтоні з заявою, щоби 2 части ужито на боротьбу в Галичині а трету на утриманне правительства.

По збірці говорив другий бесідник студент з блюмфільдського семинаря д. Ковальський, який заохочував до любови рідного краю та значіння історії України. Завзивав до організаційної роботи і яркими словами змалював велику вагу лучности і згоди.

По сім було кілька внесень, а між ними одна пропозиция, щоби скликати друге віче на 14-го січня, на що вічевики згодились і ухвалили. При відході відспівано „Ще не вмерла Україна" а вічевики відсвіжені духово розійшлися домів.

П. К., учасник віча.

—o—

КЛІВЛЕНД, О.

Збірка на арештованих з Жовківщини.

І знов наповнились ляцькі тюрми... Знов виросли свіжі могили... А цілий край змінився у военний табор свавільного салдацтва генерала Галлера.

Чуємо, що там діеся щось, чого годі зрозуміти! Там іде борба між правним властителем сеї, людьми і Богом забутої землі, а хижацьким наїзником-ворогом. Розуміємо, що стан сей не повинен і не сміє тривати довго, бо це рівналось би цілковитому знищенню нашої Батьківщини. Кождий Українець, у якого є хоч дрібка національної чести мусить відчути се важке положенне і старатись зарадити сему. Тут, в Америці, нема змоги помочи нашим братам особисто у сій важкій борбі — остає несенне помочі моральної і матеріяльно. Се не лиш обовязок — се конечність! Помочи мусимо! Край знищений війною не в стані видержати всіх тягарів. Частина Українців Америки зрозуміла як слід сю потребу і не жалувала і не жалує свого важко запрацьованого гроша на ріжні цілі. Але потреби ростуть і щораз вказуються нові вимоги. Ось тепер: двайцять тисяч арештованих — кинених на поталу, на ласку і неласку уоружених бандитів! А їхні сімї? Тамже є арештовані і робітники і урядники, які живуть зі свого денного заробітку!

Читаємо в часописях цілі сторінки записані іменами арештованих. Стрічаємо дорогі нам імена рідних товаришів, знакомих. Бачимо арештованих усіх кляс, усіх станів; бачимо сідоголових старців і молодих дівчат! Жаль нам їх — співчуваємо з ними... Але се мало! Поставмося в їх положенне. Представмо собі грубі мури ляцької тюрми, темні, сирі келії... кабінна долівка притрушена соломою, що ворушиться від хробства і „нендзи"... Сирий холод, що відається у тіло і пробираєсь до костий — а серед сего українські арештовані голодні, без теплого одягу, побиті! Сидять тут — а в дома... Жінка, діти без опіки, а в хаті, на обійстю розсілась ляцька нагінка — війско! І за що це?! За те, що вони Українці і що вони домагались кращої долі!

Важке положенне сих арештованих зрозуміли деякі громадяни тут в Клівленді. Вони сказали собі: Мусимо їм помочи, але замало нас! Усім помочи ми самі не можемо, але є нас кількадесять душ з жовківського повіту — поможім своїм землякам!

Акцією занялось „товариство будови Народного Дому" в Мостах Вел. Скликали 17. с. м. своїх земляків, живучих тут, до своеї шкільної салі, запросили о. Тарнавського і поручника У. Г. А. Омеляна Тарнавського тай зробили маленьке віче — а на порядку дневнім віча було: Несенне помочи арештованим землякам. Віче отворив тов. Крук, а промовляв поручник Тарнавський, о. Тарнавський і тов. Сподар. По промовах заряджено збірку і зібрано $65.80, які рішено вислати негайно до краю для арештованих повіту жовківського. А отсею дорогою звертаються до своїх земляків живучих поза Клівлендом в Америці, щоб також своєю лептою збільшили цю суму. В цій справі звертатись до тов. Іван Сподар, 9718 Sophia Ave., Cleveland, O.

Факт сей сам по собі дрібненький, але його моральна вартість і значіння велике. Даючи поміч сим мученикам за ідею, піддержується їхню бодрість, підноситься їхнього духа!

Громадяне жовківського повіту вказали цим свою незломну волю здобути-визволити скрівавлену Батьківщину і бажання бачити сю катовану Матір на волі!

А як віднесуться до сего другі Українці, живучі на вільній землі Вашингтона.

Наш великий пророк сказав:
Не дайте матері, не дайте
В руках у ката пропадать...

Спис жертводавців: Крук Д. $5.00, Цюпа Пар. $3.00; о. Тарнавський Ф., Кмита М., Крушинська К., Кукез Гр., Пастернак Д., Сенюда І. і Сподар І. по $2.00; Павлишин Яц. $1.50; Герман А., Герман Анна, Венс В., Вурко М., Юрочко Гр., Левицький Ф., Лев М., Герман Ал., Самсін І., Мудрик Д., Небожук И., Білецький М., Носаль Гр., Бусько Н., Яріга Н., Годованський О., Роборецький І., Гавронський П., Білаш П., Кузьма Н. Небожук І., Цюпа М., Шийка П., Русин І., Занько І., Шийка Н. ж., Баюн Т., Шарко І., Сало І., Сподар М., Леськів В., Бец І., Цюпа Н., Сенюк В., Данилович Т., Пекний Н., Владика В. і Владика П. по $1.00; Чорній М., Личко П., Занько Д., Малицький Д., Шийка Н. с. і Стецик І. по 50 цнт.; Робачок Д. 30 цнт.; Сас Т., Росс В., Біла М. і Дицкий С. по 25 цнт. Разом $65.80.

З УКР. ЛЮДОВОГО УНІВЕРСИТЕТУ В НЮ ЙОРКУ

Е тижни між 14-21. січня с. р. не буде викладів ні в Ню Йорку ні в Нюарку. — **Комітет.**

КЛІВЛЕНД, ОГАЙО

До шеровців Народного Дому.

Позаяк річні збори шеровців Нар. Дому скликані на день 31. грудня 1922 року не відбулись задля браку достаточного числа шеровців, то річні збори зістали відложені на день 27. січня. Збори відбудуться о годині 7. вечером в гали Нар. Дому. Проситься всіх шеровців прибути на сі збори, щоби можна вибрати дирекцію на 1923 рік і полагодити всякі инші справи. А хто зі шеровців не зможе бути на зборах, то нехай зголоситься до Нар. Дому і вибере собі повновласть, котру може дати комусь зі шеровців щоби міг його заступити в голосованню. Також проситься тих шеровців, котрі вже зложили гроші а шерів еще не вибрали, щоби зголосились найскорше до уряду Нар. Дому а одержать шери.

А. Стангритчук, секр.

ВІДВІДИНИ ІСУСА З НАЗАРЕТУ.

УКРАЇНСЬКА РІЗДВЯНА ЛЕҐЕНДА

I.

Вже по домах погасли свічки, засвічені на Свят-Вечір, коли Пастир Добрий Ісус і Небесний Ключник Петро летіли серед сніговійниці понад Атлянтійський Океан.

Летіли в напрямі Европи, до старого краю. Під ними клекотіло велике море й кидало кораблями серед темряви.

„А куди ми летимо?" запитав св. Петро Ісуса.

— „До українського народу, який ще не має своеї держави", відповів Ісус.

— „Треба витягнути кати", сказав на те св. Петро. „Бо в тій Европі такий заколот счинився від часу війни, що я вже не розбираюся в нім. Не знаю, де там яка земля до кого належить. Всі кричать і жалуються, що їм зле, одні других стріляють, між собою сваряться, а нам у небі спокою не дають", воркотів старенький і кивав головою.

А летячи розвинув якісь старі папери тай сказав до Ісуса:

— „О, я гадаю, що наперед треба відвідати Поляків, бо я вже маю від сто літ їх жалоби на те, що Москалі й Німці забрали їм землю тай мучать їх. О, маю навіть під рукою дві польські молитви до тебе, Господи".

Старенький ключник розгорнув якийсь папір і почав читати голосно:

„Z dymem pożarów, z kurzem krwi bratniej,
Do Ciebie, Panie, bije ten głos;
Skarga to straszna, jęk to ostatni —
Od takiej skargi bieleje włos.
My już bez skargi nie znamy śpiewu,
Wieniec cierniowy wrósł w naszą skroń,
Wiecznie jak pomnik Twojego gniewu
Sterczy ku Tobie błagalna dłoń."

Ісус слухав, що читав йому св. Петро. А той розгорнув ще якийсь папір і знов почав:

— „А тут маю якусь літанію, якою мені Поляки 90 літ спокою не давали. Ось вона: „О войне повжехном за вольносць людуф просіми Це, Пане!"

Старенький Петро хотів читати дальше, але Ісус перервав йому, кажучи:

— „Петре, Петре! І ти ще не знаєш, що я вже вислухав молитов Поляків тай тяжко покарав і Москалів і Німців за те, що мучили їх. А Полякам я не тільки звернув їх землю, але додав їм ще на пробу чужої, аби побачити, чи вони поправились під тим допустом, який я на них зіслав. Займайся більше світськими справами, читай часописі, бо не будеш нічого знати, що діється на світі".

— „Коли дуже лаються", відповів св. Петро.

— „Та, є й такі, що спокійно пишуть. Зрештою не все можна спокійно виступати. Чи памятаєш, як я прозивав фарисеїв побіленими гробами?" сказав Ісус.

І летіли дальше, вже над европейською землею.

II.

Небо тимчасом випогодилося. Петро побачив під собою якесь велике місто, що блистіло золотистими хрестами на високих вежах.

— „А се що за місто?" запитав Ісуса.

— „Се Прага", відповів Спаситель.

— „Ага, тут чеська земля", нагадував собі. „Ов, ще далеко до тих Українців".

— „Ні, вже близько", відповів Ісус. „Бо вони й тут є, на чеській земли, в таборах".

— „В яких таборах?"

— „В чеських".

— „Українці?"

— „Так. Українське війско".

— „І щож воно робить у тих чужих таборах?"

— „Мерзне, голодує і жде на свою державу".

— „Значить — йому там зле?"

— „Зараз побачиш".

Ісус поблагословив воздух й оба спустилися над великим табором з деревляними будинками, оточеними кільчастим дротом.

При вході стояв український стрілець на сторожі, без кріса, й бив запятками подертих чобіток до якогось стовпа, бо змерз.

— „Хто йде?!" крикнув, почувши кроки.

Але Ісус і Петро зробилися невидимі й тихо та непомітно перейшли дальше, в глибину табору.

— „А я бувби присяг, що хтось іде," бурмотів стрілець до себе. „От, уже з недоїдання причувається щось".

Ісус і Петро вступили до деревляного бараку. Доходила північ. Серед страшної стружі лежали на деревляних тапчанах покотом молоді ще люде з обличами поораними брудом й недостатком. Деякі були бліді, як смерть, деякі жовті як віск. У блиску двох догоряючих свічок виглядали як трупи. Богато з них кашляло тяжко. Крізь деревляні шпари бараку віяв тут і там студенний вітер і сипав мілким снігом, який таяв біля зелізної печі й розпливався по долівці. Трохи дальше від печі замерзала вода.

Сей вид так утомив св. Петра, що він тихо промови до Ісуса:

— „Алеж я втомлений, Господи!"

— „То переспись тут", відповів Ісус. „Ось стоять два порожні ліжка, бо вчера померли два стрільці на чахотку. Положуся і я".

— „Господи", запитався тихо св. Петро: „А вони не мають якоїсь родини, що так не видно тут ніяких святочних дарів?"

— „Мають. Для жовнірів родина се їх цілий народ. Але то такий нарід, що з усім спізняється. І тепер спізнився зі святочними дарами для своїх дітей. Дещо вже іде для них по морю, кораблем. О, бачиш?"

Святий Петро побачив далеко на морі корабель, який віз з Америки від чікаґовської „Січи" святочні дарунки для українських стрільців і заснув.

За хвилину крикнув на пів з просоння:

— „Господи! щось кусає мене в пальці!"

— „Тихо", відповів Ісус, „то щурі".

— „О, Боже!" сказав св. Петро. „Коли ми ще як апостоли ходили по світі гоосити Твою науку, то не бідували так тяжко, як бідують сі молоді люде".

— „Спи!" відповів Ісус.

І заснули оба на стрілецьких постелях у деревлянім бараку на Святий Вечір.

III.

Св. Петро може спав годинку, а може й ні, як Ісус уже збудив його словами:

— „Уставай, Петре! ще сеї святої ночі подивимося на країну мук і печалі, що називається Західна Україна".

Св. Петро встав і оба скоро полетіли понад Підкарпатську Русь. Здалека замаячіли засипані снігом Карпати. На їх білім тлі чорніли тут і там смереки, з яких вітер пострясав сніг.

Ісус і св. Петро долетіли до Писаного Камення коло Славська у Смільщині й сіли на нім відпочати. Було так тихо в природі, що чули як на львівськім ратуші бив годинник і як з польських тюрем доходили стони й зойки катованих людей.

— „Ми вже певно на українській земли", сказав св. Петро.

— „Так", відповів Спаситель. „А то у вязницях Поляки так мучать Українців, аби памятали свої свята".

— „Ті самі Поляки, що сто літ молилися до Тебе і просили свободи?"

— „Ті самі!"

— „І як же Ти, Господи, покараєш тих катів?"

В тій хвилі блиснуло в кількох місцях галицької землі. Рожева заграва пожежі чудово відбивалася на білих сніжних полях і на чорних смереках гір. Святий Петро вдивився у далечінь. І побачив, як полумінь бухала з великих будинків і як хильцем утікали від них якісь молоді люде.

— „А се що?" запитав Ісуса.

— „Се молоді Українці палять майно своїх гнобителів", — спокійно відповів Спаситель світа, підніс праву руку й поблагословив їх.

— „Ти кого благословиш, Господи?" Запитав св. Петро.

— „Тих молодих борців, що вже в молодости своїй виконують науку мою та проганяють силою злочинців з храму. Бо ся земля то храм їх народу".

Тут Ісус підняв з землі два великі смерекові бальки, звязав їх у формі хреста й взяв на плечі.

В світлі пожежі летіли аж до Львова, просто до тюрми при вулиці Баторія. Невидимо вступили до темної кімнати, де ляцькі жандарми переслухували українських вязнів. На камяній долівці лежав у крові молодий український студент, якому Ляхи щойно вирвали язик, бо не хотів їм сказати, де сховалися його товариші, за якими шукала польська поліція. Дитина доходила в судорогах болю. Ляцькі опришки копали її ногами в груди і кричали:

— „Пся креф, еще жиє!"

При столі сидів якийсь польський мабуть поліційний достойник з писарчуком. Писарчук казав йому пан „сендзя". Обидва позівали. На столі стояв хрест з розпятим Спасителем, дві свічки і протокол.

Польський „сендзя" диктував до протоколу:

— „Піш пан: Зезнал до протоколу, же билі там з нім Еміль Палиюф і Зиблікевіч..."

— „А як сє покаже, же оні билі ґдзєіндзєй?" запитав писарчук.

— „Піш пан, цо пану мувє!" крикнув „сендзя".

В тій хвилині молоденький мученик зітхнув глибоко, кинувся ще раз у судорогах і віддав духа.

— „Винесць го!" крикнув якийсь страший Лях з чотирма рогами. Два польські опришки в брудних рогатих шапках схопили за ноги трупа й потягли коридаром.

— „Господи", сказав св. Петро. „Алеж у Римі за часів Нерона не бачив я таких злочинств. Бо бодай не записували брехні до протоколів!"

— „Ходи дальше!" відповів Спаситель людства.

Пішли. На вонячій долівці зимного коридору ждали в кайданах цілі ряди політичних вязнів, окрівавлених і тяжко побитих. З багатьох стікала кров. До кімнати, де Ляхи щойно убили українського студента, втягнули свіжу жертву.

— „Дами ім свєнта!" ревів якийсь пяний ляцький „урядовець".

Св. Петро промовив до Ісуса:

— „Господи! І Тебе не мучили тяжше по дорозі на Голгофту".

Перейшли непомітно всі коридори й кімнати криміналу тай полетіли до Бриґідок:

З темних мурів тюрми доходив стогін, оден великий стогін. Там на Святий Вечір катували Ляхи масово українських вязнів.

Христос увійшов до середини з великим смерековим хрестом, закутаний мракою. Св. Петро йшов мовчки за ним.

— „Тут хтось є!" крикнув якийсь ляцький кат, що якраз складав до купи два ланцухи аби катувати політичних вязнів.

В тюрмі стало тихо.

— „Хто тут?" запитав старший Лях з чотирма рогами.

— „Ісус з азарету, син Марії", тихо промовив Христос.

Конаючі в муках українські вязні побачили ясність і лагідну постать Ісуса і з тяжким хрестом на раменах.

— „Господи", запитав св. Петро, „як ти покараєш гнобителів?"

Ісус відповів:

— „Дам задовоенне в души всім тим, що мучаться в тюрмах і страждають за нарід свій. І дам їм дожити упадок гнобителів, яким поміщаю ул. **А всім, що допоможуть у боротьбі гнобленим,** дам благословенство своє й царство небесне внутрі їх".

Тихо зникли з тюрми Ісус Спаситель і св. Петро.

А ляцькі дозорці й кати почали — сміятися. Сміялися довго-довго. І не знали, що вони вже божевільні та що недалекий день їх заглади.

(К. Фар.)

А. Ч.